

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ NAZİRLƏR KABİNETİ

Q Ə R A R

“Tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması Qaydası”nın təsdiq edilməsi haqqında

“Elektroenergetika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 27 dekabr tarixli 773-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Elektroenergetika haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 13 iyun tarixli 723 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 8 fevral tarixli 2034 nömrəli Fərmanının 2.2-ci bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. “Tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması Qaydası” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Bu Qərar “Elektroenergetika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il 27 dekabr tarixli 773-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Elektroenergetika haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 13 iyun tarixli 723 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 8 fevral tarixli 2034 nömrəli Fərmanının 3-cü hissəsində nəzərdə tutulmuş tariflərlə eyni gündə qüvvəyə minir.

Əli Əsədov
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Bakı şəhəri, 3 noyabr 2023-cü il

№ 400

Tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması

QAYDASI

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qayda “Elektroenergetika haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun (bundan sonra - Qanun) 8-1-ci maddəsinin ikinci hissəsinə uyğun olaraq hazırlanmışdır və tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması qaydasını müəyyən edir.

1.2. Tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması tikinti obyektinin təyinatına uyğun olaraq bu Qaydanın, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2019-cu il 29 iyul tarixli 329 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Yaşayış, ictimai binaların və mühəndis-kommunikasiya təminatı obyektlərinin elektrik təchizatının etibarlılıq kateqoriyaları”nın, 2020-ci il 11 fevral tarixli 40 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydası”nın və şəhərsalma və tikintiye dair normativ sənədlərin tələblərinə uyğun həyata keçirilir.

1.3. Bu Qaydada istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.3.1. **sifariş olunan güc** – tikinti obyektinə sifarişçi tərəfindən tələb olunan güc;

1.3.2. **gücdən istifadə əmsalı (K_{ist})** – yaşayış və ictimai binalarda elektrik qəbuledicilərinin və ya elektrik qəbulediciləri qrupunun orta aktiv gücünün (P_{orta} , kVt) ümumi nominal gücünə (P_{nom} , kVt) nisbəti, tələb olunan gücü 150 kVt-a qədər (orta və yüksək-gərginlikli şəbəkədən) və 150 kVt-dan yuxarı olan mövcud və ya inşa ediləcək tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması zamanı gücdən istifadə əmsalı (K_{ist}) elektrik qəbuledicilərinin və ya elektrik qəbulediciləri qrupunun orta aktiv gücünün (P_{orta} , kVt) onun nominal gücünə (P_{nom} , kVt) nisbəti;

1.3.3. **eynizamanlılıq əmsalı (K_e)** – ümumiləşdirilmiş maksimal elektrik gücünün göstəricisinin ayrı-ayrı elektrik yüklərinin və ya onların qruplarının güc maksimumlarının cəminə nisbəti;

1.3.4. **güc əmsalı ($\cos\phi$)** – aktiv gücün (P , kVt) tam gücə (S , kV·A) nisbəti;

1.3.5. **elektrik qəbulediciləri qrupu** – bir paylayıcı məntəqəyə və ya giriş yuvasına qoşulmuş iki və daha çox elektrik qəbuledicisi.

1.4. Bu Qaydada istifadə olunan digər anlayışlar Qanunda və digər normativ hüquqi aktlarda nəzərdə tutulmuş mənaları ifadə edir.

1.5. Bu Qayda aşağıdakı tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması qaydasını müəyyən edir:

1.5.1. 0,4 kV-luq şəbəkəyə qoşulması nəzərdə tutulmuş məişət abonentlərinin və tələb olunan gücü 150 kVt-a qədər olan (150 kVt da daxil olmaqla) mövcud və ya inşa ediləcək tikinti obyektləri;

1.5.2. tələb olunan gücü 150 kVt-a qədər (orta və yüksək-gərginlikli şəbəkədən) və 150 kVt-dan yuxarı olan mövcud və ya inşa ediləcək tikinti obyektləri, habelə elektrik enerjisi paylayıcılarının və istehsalçıların tikinti obyektləri.

1.6. Tikinti obyektlərində elektrik qəbuledicilərinin sayının artması nəzərə alınmaqla (bu Qaydaya əlavə olunmuş 1-ci cədvəlin 10-cu hissəsində göstərilən hallar istisna olmaqla), tikinti obyektlərinə tələb olunan güc hesablanarkən qoşulma nöqtəsində 15% güc ehtiyatı nəzərdə tutulmalıdır.

1.7. Tikinti obyektlərinin giriş nöqtələrində və transformator yarımstansiyalarının (TY/st) şinlərində hesabat güclərinin müəyyən edilməsi üçün şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərin normalarının tələbləri nəzərə alınmalıdır.

1.8. Tikinti obyektlərinin xarici işıqlandırma şəbəkələrinin hesabat gücünü müəyyən etmək üçün Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 11 fevral tarixli 40 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydası”nın 6.3.3.15-ci yarımbəndinin tələblərinə uyğun olaraq, gücdən istifadə əmsalı (K_{ist}) 1,0-a bərabər qəbul edilir.

1.9. Bu Qaydanın 2-ci və 3-cü hissələrində qeyd olunan elektrik qəbuledicilərinin gücdən istifadə əmsalı və eynizamanlılıq əmsalı dövlət elektroenergetika müəssisəsi və enerji təchizatı müəssisəsi tərəfindən ötən dövrün statistik məlumatlarına əsasən beş ildən bir yenilənir.

2. Yaşayış binalarına tələb olunan gücün hesablanması

2.1. Yaşayış binalarının ümumi istifadədə olan sahələrinə (o cümlədən, pilləkən qəfəsləri, vestibüllər, texniki mərtəbələr və döşəməaltılar, zirzəmilər, çardaqlar, dəhlizlər), habelə yataqxanaların yaşayış otaqlarına qruplaşdırılmış işıqlandırma şəbəkələrinin hesabat gücü Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 11 fevral tarixli 40 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydası”nın 6.3.3.15-ci yarımbəndinə uyğun olaraq, gücdən istifadə əmsalını 1,0-a bərabər qəbul etməklə, işıqlandırmanın hesablanması ilə müəyyən edilir.

2.2. Mənzillərdə quraşdırılmış elektrik qəbuledicilərinin qidalandırıcı xətlərində, girimlərdə və gərginliyi 0,4 kV olan paylayıcı məntəqənin (bundan sonra - PM) TY/st-nin şinlərində hesabat gücü $P_{mən.}$, kVt aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$P_{mən.} = P_{mən.xüs} \cdot n$$

burada:

$P_{mən.xüs}$ - mənzillərin elektrik qəbuledicilərinin xüsusi elektrik gücləri, (kVt/mənzilə), TY/st şinlərinə qoşulmuş mənzillərin sayından və mətbəx plitələrinin növündən (təbii qazla, mayeləşdirilmiş qazla və ya elektrik enerjisi ilə işləyən) asılı olaraq bu Qaydaya əlavə olunmuş 1-ci cədvələ uyğun qəbul edilir. Xüsusi elektrik gücləri, üçfazlı xətlərin və girimlərin fazalararası hesablanmış qeyri-simmetrik yüklənməsinin 15%-dən çox olmaması şərtilə müəyyən edilir;

n - xəttə (TY/st) qoşulmuş mənzillərin sayı.

Yüksək güc tələbatlı mənzillərin elektrik qəbuledicilərinin qidalanma xətlərində, giriş nöqtələrində və gərginliyi 0,4 kV olan PM-in TY/st-nin şinlərində hesabat gücü $P_{hes.mən.}$, kVt, aşağıdakı düsturla müəyyən edilir:

$$P_{hes.mən.} = P_{sif} \cdot K_{ist} \cdot n \cdot K_e$$

burada:

P_{sif} - yüksək güc tələbatlı mənzillərdə elektrik qəbuledicilərinin sifariş olunan gücü, kVt;

K_{ist} - yüksək güc tələbatlı mənzillər üçün gücdən istifadə əmsalındır, bu Qaydaya əlavə olunmuş 2-ci cədvəldə göstərilmişdir;

n - mənzillərin sayı;

K_e - yüksək güc tələbatlı mənzillər üçün eynizamanlılıq əmsəlidir, bu Qaydaya əlavə olunmuş 3-cü cədvəldə göstərilmişdir.

2.3. Yataqxanaların ümumi işıqlandırılmasının elektrik qidalandırıcı xətlərində, giriş nöqtələrində və gərginliyi 0,4 kV olan PM-lərin TY/st-nin şinlərində hesabat gücü və gücdən istifadə əmsalı K_{ist} nəzərə alınmaqla və aşağıda verilmiş işıqlandırıcıların qoyuluş güclərindən P_{qoy} asılı olaraq müəyyən edilir:

P_{qoy}	K_{ist}	P_{qoy}	K_{ist}
5 kVt-dək	1,0	25 kVt-dan – 50 kVt-dək	0,7
5 kVt-dan – 10 kVt-dək	0,9	50 kVt-dan – 100 kVt-dək	0,65
10 kVt-dan – 15 kVt-dək	0,85	100 kVt-dan – 200 kVt-dək	0,6
15 kVt-dan – 25 kVt-dək	0,8	200 kVt-dan çox	0,55

2.4. Yataqxanalarda elektrik mənbələrinə (rozetkalara) qoşulmuş elektrik qəbuledicilərinin qruplaşdırılmış və elektrik qidalandırıcı xətlərində hesabat gücü $P_{hes.r.}$, kVt, aşağıdakı düsturla müəyyən edilir:

$$P_{hes.r.} = P_{xüs} \cdot n_r \cdot K_{e,r}$$

burada:

$P_{xüs}$ - bir elektrik mənbəyi (rozetka) üçün xüsusi güc, kVt, elektrik mənbələrinin (rozetkaların) sayı: 100-dək olduqda - 0,1 kVt; 100-dən çox olduqda - 0,06 kVt qəbul edilir;

n_r - elektrik mənbələrinin (rozetkaların) sayı;

$K_{e,r}$ - elektrik mənbələrinin (rozetkaların) şəbəkələri üçün eynizamanlılıq əmsalı, elektrik mənbələrinin (rozetkaların) sayından asılı olaraq, aşağıda qeyd olunanlara əsasən müəyyən edilir:

elektrik mənbələrinin (rozetkaların) sayı	$K_{e,r}$	elektrik mənbələrinin (rozetkaların) sayı	$K_{e,r}$
10-dək	1,0	100-dən – 200-dək	0,6
10-dan – 20-dək	0,9	200-dən – 400-dək	0,5
20-dən – 50-dək	0,8	400-dən – 600-dək	0,4
50-dən – 100-dək	0,7	650-dən çox	0,35

2.5. Yataqxanaların yerüstü məişət elektrik plitələrinin qidalandırıcı xətlərində və giriş nöqtələrində, gərginliyi 0,4 kV olan PM-lərin

TY/st-nin şinlərində hesabət elektrik gücü $P_{hes.pl.}$, kVt, aşağıdakı düsturla müəyyən olunur:

$$P_{hes.pl.} = P_{pl} \cdot n_{pl} \cdot K_{ist.pl}$$

burada:

P_{pl} - elektrik plitəsinin qoyuluş gücü, kVt;

n_{pl} - elektrik plitələrinin sayı;

$K_{ist.pl}$ - gücdən istifadə əmsalı, qoşulmuş plitələrin sayından asılı olaraq, aşağıda qeyd olunanlara əsasən müəyyən edilir:

qoşulmuş plitələrin sayı	gücdən istifadə əmsalı, ($K_{ist.pl}^*$)
1 olduqda	1,0
2 olduqda	0,9
20 olduqda	0,4
100 olduqda	0,2
200 və daha çox olduqda	0,15

Üçocaqlı plitələr üçün gücdən istifadə əmsalı, qoşulmuş plitələrin sayını - 0,75 əmsalına vurmaqla, ikiocaqlı plitələr üçün isə - 0,5 əmsalına vurmaqla müəyyən olunur.

Bu bənddə sayı qeyd olunmayan qoşulan plitələrin sayına uyğun gücdən istifadə əmsalı interpolyasiya üsulu ilə müəyyən olunur.

2.6. Giriş nöqtələrində və gərginliyi 0,4 kV olan TY/st-nin şinlərində, onlardan yataqxanaların ümumi işıqlandırılması, elektrik mənbələri (rozetkalrı), elektrikli mətbəx plitələri və ümumi təyinatlı otaqları qarışıq qidalandırdıqda, hesabət gücü elektrik qidalandırıcı xətlərin hesabət güclərinin cəmini 0,75-ə vurmaqla müəyyən olunur. Yaşayış binalarının ümumi istifadədə olan sahələrinin işıqlandırılması üçün elektrik qidalanma xətlərinin hesabət gücü bu Qaydaya əlavə olunmuş 1-ci cədvəlin 2-ci hissəsinə uyğun olaraq müəyyən edilir.

2.7. Lift qurğularının elektrik qidalanma xətlərinin hesabət gücü $P_{hes.l}$, kVt, aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$P_{hes.l} = K_{ist.l} \cdot \sum_1^{n_l} P_{ni}$$

burada:

$K_{ist.l}$ - gücdən istifadə əmsalı, bu Qaydaya əlavə olunmuş 4-cü cədvələ uyğun olaraq liftlərin və binada mərtəbələrin sayından asılı olaraq müəyyən edilir;

n_l - bir elektrik xəttindən qidalanan lift qurğularının sayı;

P_{ni} - i nömrəli liftin istehsalçının texniki pasportu üzrə elektrik mühərrikinin qoyuluş gücü, kVt.

2.8. Sanitar-texniki və soyuducu avadanlıqların elektrik mühərriklərinin elektrik qidalanma xətlərinin hesabat gücü $P_{hes.s-t}$, kVt, bu Qaydaya əlavə olunmuş 5-ci cədvələ uyğun olaraq gücdən istifadə əmsalı (K_{ist}) nəzərə alınmaqla onların qoyuluş gücünə əsasən müəyyən edilir.

2.9. Qidalandırıcı xətlərin və binaya giriş nöqtələrinin elektrik gücü hesablanarkən mühafizə aparatlarının və naqillərin en kəsiklərinin seçilməsi halları istisna olmaqla, ehtiyat elektrik mühərriklərinin, habelə yanğınsöndürmə qurğularının və təmizləyici mexanizmlərin elektrik qəbuledicilərinin gücləri nəzərə alınmır.

Eyni vaxtda işləyən yanğınsöndürmə qurğularının elektrik qəbuledicilərinin qidalanma xətlərinin hesabat gücünün müəyyən edilməsi zamanı gücdən istifadə əmsalı K_{ist} 1,0-a bərabər qəbul edilir. Bu halda yalnız bir bölmədə (seksiyada) yerləşən, tüstükənarlaşdırma və tüstünün qarşısında yüksəktəzyiqli hava maneəsi yaradan xüsusi ventilyatorların eyni vaxtda işləməsi nəzərə alınmalıdır.

2.10. Yaşayış binasının (mənzillərin və güc elektrik qəbuledicilərinin) hesabat gücü $P_{hes.y.e.}$, kVt, aşağıdakı düsturla hesablanır:

* Gücdən istifadə əmsalı dördocaqlı elektrik plitələri üçün verilmişdir.

$$P_{hes.y.e.} = P_{mən.} + 0,9P_{güc.q.}$$

burada:

$P_{mən.}$ - mənzillərin elektrik qəbuledicilərinin hesabat gücü, kVt;

$P_{güc.q.}$ - güc elektrik qəbuledicilərinin hesabat gücü, kVt.

Bir TY/st-dən (elektrik qidalanma xəttindən) qarışıq qidalanan yaşayış və qeyri-yaşayış binalarının (yerləşmələrinin) hesabat elektrik gücü bu Qaydanın 3.19-cu bəndinə əsasən müəyyən edilir.

2.11. Yaşayış binalarının elektrik qəbuledicilərinin qidalandırıcı xətləri və onların güc əmsalları aşağıdakı qaydada müəyyən edilir:

2.11.1. Elektrik plitəli mənzillər

0,98

2.11.2. Elektrik plitəli və məişət hava kondisionerli mənzillər	0,93
2.11.3. Təbii, mayeləşdirilmiş qazla və bərk yanacaqla işləyən plitəli mənzillər	0,96
2.11.4. Təbii, mayeləşdirilmiş qazla, bərk yanacaqla işləyən plitəli və məişət hava kondisionerli mənzillər	0,92
2.11.5. Yataqxanaların ümumi işıqlandırılması	0,95
2.11.6. Təsərrüfat nasoslari, havalandırma qurğuları və digər sanitariya-texniki avadanlıqlar	0,8
2.11.7. Liftlər	0,65

2.12. Bir elektrik mühərrikini qidalandıran paylayıcı xəttin güc əmsalı texniki pasport göstəricilərinə uyğun qəbul edilir.

2.13. Qruplaşdırılmış boşaldıcı lampalı işıqlandırma xətlərinin güc əmsalı bu Qaydanın 3.18-ci bəndinə uyğun müəyyən edilir.

2.14. Yaşayış binasının qeyri-yaşayış sahəsinin elektrik yüklərinin hesabı tikinti sahələrinin memarlıq-planlaşdırma həllindən sonra yerləşmənin təyinatı və razılaşdırılmış layihə də nəzərə alınmaqla, mövcud şəhərsalma və tikintiyə dair normativ sənədlərin tələblərinə uyğun yerinə yetirilir. Yaşayış və qeyri-yaşayış sahələri bir xətdən qidalandırıldığı halda, qeyri-yaşayış sahəsini qidalandıran xətdə də hesabat elektrik gücünə uyğun güc məhdudlaşdırıcısı quraşdırılmalıdır.

2.15. Yaşayış binalarının pilləkən qəsəfəsinin, lift holunun, mənzil holunun, evvanının, avtodayanacağıının, çardağının, fasad işıqlanmasının, qəza işıqlanmasının və bu qəbildən olan digərlərinin elektrik işıqlandırılmasının yükləri bu Qaydanın tələbləri nəzərə alınmaqla enerji təchizatı üzrə layihə əsasında müəyyən edilir.

2.16. Yaşayış binalarının güc elektrik qəbuledicilərinin (lift, tüstü sovrma ventilyatoru, təzyiqli havavurma ventilyatoru, drenaj nasoslari, yanğın nasoslari, ümumi ventilyasiya sistemi, yanğın siqnalizasiya sistemləri və s.) elektrik yükləri bu Qaydanın tələbləri nəzərə alınmaqla enerji təchizatı üzrə layihə əsasında müəyyən olunur.

3. İctimai binalara tələb olunan gücün hesablanması

3.1. İctimai binaların qidalanma şəbəkəsinin və giriş nöqtələrinin işçi işıqlandırılmasının hesabat güclərinin müəyyən edilməsi üçün

gücdən istifadə əmsalı ($K_{ist.iş}$) bu Qaydaya əlavə olunmuş 6-cı cədvələ uyğun müəyyən olunur.

3.2. İşçi işıqlandırmanın qruplaşdırılmış şəbəkəsinin, binaların evakuasiya və qəza işıqlandırılmasının, vitrin işıqlandırılmasının və işıqlı reklamların paylayıcı və qruplaşdırılmış şəbəkələrinin gücünün hesablanması üçün gücdən istifadə əmsalı 1,0-a bərabər götürülməlidir.

3.3. Zallarda səhnə işıqlandırılmasını, klublarda və mədəniyyət evlərində işıqlandırılmanın elektrik qidalandırıcı xətlərinin hesabat güclərinin müəyyən edilməsi üçün gücdən istifadə əmsalını səhnənin tənzimlənən işıqlandırılması üçün - 0,35, tənzimlənməyən işıqlandırılması üçün isə - 0,2-yə bərabər götürülməlidir.

3.4. Elektrik mənbələrini (rozetkaları) qidalandıran xətlərin hesabat elektrik gücü $P_{hes.r.}$, kVt, aşağıdakı düsturla müəyyən edilməlidir:

$$P_{hes.r.} = P_{qoy.r} \cdot n_r \cdot K_{hes.ist.}$$

burada:

$K_{hes.ist.}$ - hesablanmış gücdən istifadə əmsalı, bu Qaydaya əlavə olunmuş 7-ci cədvələ uyğun olaraq müəyyən edilir;

n_r - elektrik mənbələrinin (rozetkaların) sayı;

$P_{qoy.r}$ - elektrik mənbələrinin (rozetkaların) qoyuluş gücü, 0,06 kVt qəbul edilir (o cümlədən ofis texnikasının qoşulması üçün).

3.5. Ümumi işıqlandırma və elektrik mənbələri (rozetkalar) şəbəkəsi qarışıq elektrikle qidalandıqda hesabat gücü $P_{hes.üm}$, kVt aşağıdakı düsturla müəyyən edilir:

$$P_{hes.üm} = P'_{hes.üm} + P_{hes.r.}$$

burada:

$P'_{hes.üm}$ - ümumi işıqlandırma elektrik xətlərinin hesabat gücü, kVt;

$P_{hes.r.}$ - elektrik mənbəyi (rozetka) şəbəkəsinin hesabat gücü, kVt.

3.6. Güc qidalanma elektrik xətlərinin və giriş nöqtələrinin hesabat gücü $P_{hes.güc}$, kVt, aşağıdakı düsturla müəyyən edilir:

$$P_{hes.güc} = K_{güc} \cdot P_{qoy.güc}$$

burada:

$K_{güc}$ - hesabat gücündən istifadə əmsalı, kVt;

$P_{qoy.güc}$ - elektrik qəbuledicilərinin qoyuluş gücü (yanğın əleyhinə və ehtiyat qurğuları istisna olmaqla), kVt.

3.7. İctimai binaların güc elektrik şəbəkələrinin giriş nöqtələrində, qidalandırıcı və paylayıcı xətlərində hesabat gücünün müəyyən edilməsi üçün gücdən istifadə əmsalı bu Qaydaya əlavə olunmuş 8-ci cədvələ uyğun müəyyən edilir.

3.8. İctimai işə obyektlərinin və qida bloklarının texnoloji avadanlıqlarının və qabyuyan maşınlarının elektrik qidalandırıcı xətlərinin hesabat gücü $P_{hes.i}$, kVt, aşağıdakı düsturla müəyyən edilir:

$$P_{hes.i} = P_{hes.q.y.} + 0,65P_{hes.tex} > P_{hes.tex}$$

burada:

$P_{hes.q.y.}$ - bu Qaydaya əlavə olunmuş 10-cu cədvələ əsasən gücdən istifadə əmsalı nəzərə alınmaqla müəyyən edilmiş, qabyuyan maşınların hesab gücü, kVt;

$P_{hes.tex}$ - bu Qaydaya əlavə olunmuş 9-cu cədvələ əsasən gücdən istifadə əmsalı nəzərə alınmaqla müəyyən edilmiş texnoloji avadanlığın qoyuluş gücü (yanğın əleyhinə və ehtiyat qurğuları istisna olmaqla), kVt.

3.9. İctimai işə obyektlərinin elektrik qidalandırıcı xətlərinin və giriş nöqtələrinin ümumi hesabat gücü $P_{hes.i}$, kVt, aşağıdakı düsturla müəyyən edilir:

$$P_{hes.i} = P_{hes.tex} + 0,6P_{hes.s-t}$$

burada:

$P_{hes.s-t}$ - bu Qaydaya əlavə olunmuş 5-ci cədvəlin 1-ci hissəsinə və 9-cu cədvəlin 2-ci hissəsinə əsasən gücdən istifadə əmsalı nəzərə alınmaqla müəyyən edilmiş sanitariya-texniki və soyuducu avadanlığın elektrik qidalandırıcı xətlərinin hesabat gücü, kVt.

Müəssisədə daimi işləyən şəxslərə xidmət göstərən ictimai işə obyektlərinin güc girişlərinin elektrik hesabat gücü, bu bənddə qeyd edilən düstura əsasən və gücdən istifadə əmsalı 0,7-yə qəbul edilməklə hesablanır.

3.10. Naqillərin en kəsiklərinin və mühafizə qurğularının qoyuluş qiymətlərini hesablamaq üçün təmizləyici mexanizmlərin elektrik

qəbuledicilərinin paylayıcı xətlərinin gücü, 380/220 V gərginlikdə 9 kVt-a, 220 V gərginlikdə isə 4 kVt-a bərabər qəbul edilməlidir. Bu halda qoruyucu kontaktı olan üçfazlı elektrik mənbəyinə (rozetkaya) qoşulan bir təmizləyici mexanizmin quraşdırma gücü 4,5 kVt-a, birləzalı elektrik mənbəyinə (rozetkaya) qoşulan bir təmizləyici mexanizmin quraşdırma gücü isə 2 kVt-a bərabər qəbul edilməlidir.

3.11. Yanğınsöndürmə qurğularının, ehtiyat elektrik mühərriklərinin və təmizləyici mexanizmlərin elektrik qəbuledicilərinin gücü bu Qaydanın 2.9-cu bəndinin tələblərinə əsasən nəzərə alınmalıdır.

3.12. Liftlərin, qaldırıcıların və transportyorların paylayıcı və qidalandırıcı xətlərinin elektrik hesabat gücü bu Qaydanın 2.7-ci bəndinə əsasən müəyyən edilməlidir.

3.13. Konfrans və akt zallarının elektrik hesabat gücü müəyyən edildikdə, bina şəbəkəsinin bütün elementlərindən (məsələn, zalların və prezidium işıqlandırılması, kino texnologiyası və ya səhnə işıqlandırılması avadanlıqları) daha yüksək gücə malik olan avadanlığın gücü nəzərə alınmalıdır.

3.14. Konfrans və akt zallarının kino texnologiyası avadanlığının elektrik hesabat gücü müəyyən edildikdə, gücə tələbat əmsalı 1,0-a bərabər qəbul edilməklə daha yüksək gücə malik düzləndirici qurğulu kinoproeksiya aparatının və işləyən səsgücləndirici aparatların gücləri nəzərə alınmalıdır. Kinoproeksiya otağında avadanlıq bir neçə formatlı ekranlar üçün quraşdırılmışdırsa, bu halda elektrik hesabat gücünü müəyyən edərkən daha yüksək gücə malik avadanlığın gücü nəzərə alınmalıdır.

3.15. Bir kompleksə aid olan, lakin müxtəlif funksional təyinatlı tikinti obyektləri (məsələn, peşə təhsili müəssisələrinin tədris binaları və emalatxanaları, xüsusi təhsil müəssisələri və məktəblər, bərbərxanalar, atelyelər, məişət xidməti obyektlərinin təmir emalatxanaları, ictimai binalar və data mərkəzləri və s.) üçün nəzərdə tutulmuş ictimai binaların (yerləşgələrin) güc giriş nöqtələrində elektrik hesabat gücü, onların güclərinin maksimumlarının uyğunsuzluq əmsalı 0,85-ə bərabər olmaqla müəyyən edilməlidir. Bu halda, ümumi hesabat gücü istehlakçı qruplarının ən böyük gücə malik hesablanmış elektrik gücündən az olmamalıdır.

3.16. Elektrik güc qəbuledicilərinin və işıqlandırmanın birgə qidalanması zamanı, işçi və qəza rejimlərində elektrik qidalanma xətlərinin və giriş nöqtələrinin elektrik hesabat gücü P_{hes} , kVt, aşağıdakı düsturla müəyyən edilir:

$$P_{hes} = K(P_{hes.iş} + P_{hes.güc} + K_1 P_{hes.soy})$$

burada:

K - bu Qaydaya əlavə olunmuş 11-ci cədvələ uyğun olaraq müəyyən edilən, soyuducu avadanlıq və işıqlandırma daxil olmaqla elektrik güc qəbuledicilərinin hesabat güclərinin maksimumlarının uyğunsuzluğunu nəzərə alan əmsaldır;

K_1 - bu Qaydaya əlavə olunmuş 11-ci cədvəlin 3-cü hissəsinə uyğun olaraq müəyyən edilən, işıqlandırmanın elektrik hesabat gücünün soyutma stansiyasının soyuducu avadanlığının elektrik hesabat gücünə nisbətindən asılı olan əmsaldır;

$P_{hes.iş}$ - işıqlandırmanın elektrik hesabat gücü, kVt;

$P_{hes.güc}$ - hava kondisionerləşdirmə sistemlərinin soyutma avadanlığı nəzərə alınmadan güc elektrik qəbuledicilərinin elektrik hesabat gücü, kVt;

$P_{hes.soy}$ - hava kondisionerləşdirmə sistemlərinin soyutma avadanlıqlarının elektrik hesabat gücü, kVt.

3.17. Ümumi təhsil, peşə, orta ixtisas və ali təhsil müəssisələrinin, həmçinin internat tipli ümumi təhsil müəssisələrinin yataqxanalarının elektrik hesabat gücü, bu Qaydanın 2.1–2.11-ci bəndlərinin tələblərinə uyğun olaraq, tədris kompleksinin hesabat gücündə payı 0,2 əmsalı nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.

3.18. İctimai binaların güc şəbəkələrinin hesablanması üçün güc əmsalının göstəricisi bu Qaydaya əlavə olunmuş 12-ci cədvələ uyğun olaraq hesablanır.

Boşaldıcı və közərmə lampalarını bir elektrik xəttindən birgə qidalandırdıqda, güc əmsalı ümumi aktiv və ümumi reaktiv güclər nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 11 fevral tarixli 40 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydası"nın 7.5.1.9-cu yarımbəndinin tələblərinə uyğun olaraq, ümumi təyinatlı elektrik şəbəkələrinə qoşulan elektrotexniki qurğuların güc əmsalı - 0,98-dən və 6.3.2.9-cu yarımbəndinə əsasən xarici işıqlandırma qurğularının güc əmsalı - 0,85-dən aşağı olmamalıdır.

3.19. Müxtəlif təyinatlı tikinti obyektlərinin (yaşayış binaları və ictimai bina və ya yerləşmələrin) birgə qidalandırılması zamanı elektrik qidalanma xəttinin (transformator yarımstansiyasının) elektrik hesabat gücü P_{hes} , kVt, aşağıdakı düsturla müəyyən edilir:

$$P_{hes} = P_{bin.maks} + K_1 P_{bin1} + K_2 P_{bin2} + \dots + K_n P_{bin.n}$$

burada:

$P_{bin.maks}$ - bir elektrik xəttindən (TY/st) qidalanan binalar içində maksimal gücə malik olanın elektrik hesabat gücü, kVt;

$P_{bin.1} \dots P_{bin.n}$ - maksimal gücə malik olan binanın gücü ($P_{bin.maks}$) istisna olmaqla, bir elektrik xəttindən (TY/st) qidalanan bütün binaların elektrik hesabat gücü, kVt;

K_1, K_2, K_n - maksimal gücə malik olan binanın gücündə ($P_{bin.maks}$) ictimai binaların (yerləşmələrin) və yaşayış binalarının (mənzillərin və güc elektrik qəbuledicilərinin) elektrik gücünün payını nəzərə alan əmsallardır, bu Qaydaya əlavə olunmuş 13-cü cədvələ uyğun olaraq hesablanır.

3.20. İctimai binaların elektrik güclərinin təqribi hesablamalarının bu Qaydaya əlavə olunmuş 14-cü cədvələ uyğun olaraq xüsusi elektrik güclərinə əsasən aparılmasına yol verilir.

4. Tələb olunan gücü 150 kVt-a qədər (orta və yüksək gərginlikli şəbəkədən) və 150 kVt-dan yuxarı olan mövcud və ya inşa ediləcək tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması

4.1. Tələb olunan gücü 150 kVt-a qədər (orta və yüksək gərginlikli şəbəkədən) və 150 kVt-dan yuxarı olan mövcud və ya inşa ediləcək tikinti obyektlərinin daxili elektrik təchizatının layihəsi və onun əsasında elektrik qurğularının aktiv və reaktiv güclərinin hesabatı, sənaye müəssisələrinin güc və işıqlandırma avadanlıqlarının layihələndirilməsi üzrə təlimatların, elektrik qurğularının layihələndirilməsi üzrə elektrik yüklərinin hesablanması üzrə texniki rəhbər göstərişlərin və elektrik güclərinin hesablanması üzrə əmsalların məlumat kitabçası əsasında aparılmalıdır.

4.2. Tələb olunan gücü 150 kVt-a qədər (orta və yüksək gərginlikli şəbəkədən) və 150 kVt-dan yuxarı olan mövcud və ya inşa ediləcək tikinti obyektinə tələb olunan elektrik enerjisinin güc hesabatı layihə üzrə cərəyan daşıyan elementlərin, elektrik aparatlarının, güc transformatorlarının, reaktiv gücü kompensasiya edən qurğuların və mühafizə qurğularının seçilməsi, istehlakçının elektrik qurğularının enerjisistemə qoşulma şərtlərinin müəyyən edilməsi, enerji

təchizatının digər konstruktiv və istismar pozuntularının qarşısının alınması məqsədilə aparılır.

4.3. Tələb olunan gücü 150 kVt-a qədər (orta və yüksək-gərginlikli şəbəkədən) və 150 kVt-dan yuxarı olan mövcud və ya inşa ediləcək tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması, tikinti obyektinin enerji təchizatı layihəsi, fəaliyyət xüsusiyyətinə və texnoloji sxemin spesifikasiyasına, quraşdırılacaq avadanlıqların və ayrı-ayrı mexanizmlərin zavod istehsalçılarının pasport güc göstəriciləri haqqında məlumatları və tələbat amilləri (istifadə, qoşulma, yüklənmə, maksimum yük, eynizamanlılıq və gücdən istifadə əmsalları) əsasında müəyyən edilir.

Digər elektrik qəbulediciləri üçün güc hesabı aşağıdakı qruplar üzrə aparılır:

- xarakterik elektrik qəbuledici qrupları (istehsal mexanizmlərinin elektrik mühərrikləri, dəzgahlar, ventilyatorlar, işıqlandırma qurğuları, elektrotermik avadanlıqlar və s.);

- enerji təchizatının etibarlılıq dərəcəsinə və iş rejiminə görə elektrik qəbulediciləri;

- elektrik qəbuledicilərinin ərazidə yerləşməsi üzrə;

- istehsalat-texniki bölmələrin elektrik qəbulediciləri.

4.4. Tələb olunan gücü 150 kVt-a qədər (orta və yüksək-gərginlikli şəbəkədən) və 150 kVt-dan yuxarı olan mövcud və ya inşa ediləcək tikinti obyektlərinin elektrik qurğuları (məsələn, poladəritmə və boruprokat sahələri, elektrik qövs sobaları, qaynaq maşınları və s.) üçün tələb olunan elektrik enerjisinin güc hesabı, bu obyektlərdə texnoloji avadanlıqların iş rejiminə uyğun hesablanmış maksimum tələbat yük qrafikinə əsasən təyin edilir. Vahid elektrik qəbulediciləri üçün tələbat yükü, onların nominal aktiv və reaktiv gücləri layihə yükləri kimi qəbul edilir.

4.5. Tələb olunan gücü 150 kVt-a qədər (orta və yüksək-gərginlikli şəbəkədən) və 150 kVt-dan yuxarı olan mövcud və ya inşa ediləcək tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün (aktiv, reaktiv) hesablanması aşağıdakı ardıcılıqla aparılır:

- gərginliyi 1 kV-a qədər olan təchizat şəbəkəsinin və hər bir sexin transformator yarımstansiyasının şintlərində yük hesabı;

- sahənin (bina, müəssisə) enerjitəchizat sxeminə layihə ilə nəzərdə tutulan transformator yarımstansiyalarının ümumi sayı və gücü göstərilməklə, bütün sahə (bina, müəssisə) üçün 1 kV-a qədər gərginlikdə olan elektrik qəbuledicilərinin gücünün hesabı;

- paylayıcı məntəqələrin, əsas alçaldıcı yarımstansiyaların və dərin girim yarımstansiyalarının şinlərində 6-10 kV və daha yüksək gərginlikdə tələb olunan elektrik gücünün hesabı;

- tikinti obyektinin ötürücü və ya paylayıcı şəbəkəsi ilə balans mənsubiyyəti sərhədində hesablanmış elektrik gücü (hər bir qrup elektrik yükünün bütün komponentləri (aktiv, reaktiv və tam güc) üzrə).

4.6. Tələb olunan gücü 150 kVt-a qədər (orta və yüksək-gərginlikli şəbəkədən) və 150 kVt-dan yuxarı olan mövcud və ya inşa ediləcək tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesabatında, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 11 fevral tarixli 40 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydası"nın 1.3.2-ci yarımbəndinə və 2019-cu il 29 iyul tarixli 329 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Yaşayış, ictimai binaların və mühəndis-kommunikasiya təminatı obyektlərinin elektrik təchizatının etibarlılıq kateqoriyaları"na əsasən müəyyən edilən I kateqoriyalı qəbuledicilərin (qarşılıqlı ehtiyat mənbə) və III kateqoriyalı elektrik qəbuledicilərinin (enerji istehlakının məhdudlaşdırılması cədvəlinə daxil edilməlidir) gücləri ayrıca göstərilməlidir.

4.7. Enerji paylayıcılarının və istehsalçıların tikinti obyektlərinə tələb olunan güc bu Qaydanın 4-cü hissəsinin tələblərinə uyğun hesablanır.

“Tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması Qaydası”na

əlavə

Cədvəl 1. Mənzillərdə, yaşayış və bağ evlərində istifadə olunan elektrik qəbuledicilərinin xüsusi hesabat elektrik gücü, (kVt/mənzil və ya kVt/ev)

Sıra №-si	Elektrik enerjisi istehlakçıları	Mənzillər və evlərin sayına əsasən xüsusi hesabat elektrik gücü													
		1-5	6	9	12	15	18	24	40	60	100	200	400	600	1000
1.	Təbii qazla işləyən (eyni tipli layihələr əsasında tikilən binalar qaz plitəli) mənzillər	6	4,6	4,0	3,7	3,4	3,2	2,6	2,2	2	1,7	1,6	1,3	1,1	0,98
	Mayeləşdirilmiş qazla işləyən plitəli (o cümlədən, qruplaşmış və bərk yanacaqda işləyən qurğular olduqda) mənzillər	7,8	5,4	4,6	4,2	3,7	3,4	3,1	2,4	2,2	2,0	1,8	1,6	1,5	1,4
	Gücü 8,5 kVt olan elektrik plitəli mənzillər	11,8	6,7	5,5	4,9	4,4	4,2	3,6	3,2	3,1	2,8	2,4	2,1	2,0	1,9
2.	Yaşayış və bağ evləri	7,0	4,6	3,4	2,8	2,4	2,2	1,8	1,5	1,4	1,22	1,16	1,08	1,02	0,9

Qeydlər:

1. Cədvəldə sayı göstərilməyən mənzillər üçün xüsusi hesabat elektrik gücləri interpolyasiya üsulu ilə müəyyən edilir.

2. Mənzillərin xüsusi hesabat elektrik gücündə, ümumi istifadə olunan sahələrin işıqlandırma gücü (pilləkən qəfəsləri, döşəməaltı və texniki mərtəbələr, çardaqlar və s.), habelə aşağı gərginlikli cihazların və kiçik güc avadanlıqlarının (yanğın əleyhinə, avtomatika, istilik uçotu və bu qəbildən olan digərləri, tullantıtürücülərin təmizləyici qurğuları, əlillər üçün liftlər) nəzərə alınır.

3. Xüsusi hesabat elektrik gücü, standart layihələr əsasında tikilən binaların orta ümumi sahəsi 70m² (35m²-dən 90m²-dək mənzillər) olan mənzillər üçün verilir.

4. Yüksək güc tələbatlı mənzillər üçün elektrik hesabat gücü layihələndirmə tapşırığına uyğun olaraq və ya sifariş olunan gücə, gücdən istifadə əmsalına və eynizamanlılıq əmsalına uyğun olaraq müəyyən edilməlidir (cədvəl 2 və 3).

5. Xüsusi hesabat elektrik gücü ailələrin bir mənzildə otaqlar üzrə yerləşməsinə nəzərə alınır.

6. Bu cədvəldə elektrik isitməsi olmayan mənzillərdə elektrik su qızdırıcılarının və məişət kondisionerlərinin qoyuluş gücü nəzərə alınmışdır. Xüsusi hesabat elektrik gücü, ümumi istifadə olunan sahənin güc yükünü, daxili quraşdırılmış (artırma tikililərin) ictimai təyinatlı yerləşmələrin güc və işıqlandırılmasının, reklamların və fasad işıqlandırılmasının gücünü nəzərə almır.

7. Səhər və ya günorta saatlarında maksimal yüklənmə göstəricilərini müəyyən etmək üçün aşağıdakı əmsallar tətbiq edilməlidir:

- elektrik plitəli yaşayış binaları üçün - 0,7;

- qazvari və ya bərk yanacaq ilə işləyən plitəli yaşayış binaları üçün - 0,5.

8. Cədvəldəki hesablanmış məlumatlar yerli şəraiti nəzərə almaqla müəyyən bir tətbiq üçün korrekte edilə bilər. Sənədləşdirilmiş və təsdiq edilmiş eksperimental məlumatlar mövcud olduqda, gücün hesablanması onlara uyğun aparılmalıdır.

9. Bina giriş nöqtəsində gücün hesablanması zamanı 10 kVt-a qədər olan işıqlandırma gücü nəzərə alınmamalıdır.

10. Tikinti obyektinin qeyri-yaşayış sahələrinin yaşayış sahələri ilə birgə qidalandırılması zamanı binanın elektrik təchizatı üçün tələb olunan gücə uyğun quraşdırılacaq transformatorun gücü bir pillə artıq seçilməlidir.

Cədvəl 2. Yüksək güc tələbatlı mənzillər üçün gücdən istifadə əmsalı

Sifariş olunan güc, kVt	14-dək	20	30	40	50	60	70 və daha çox
Gücdən istifadə əmsalı, K_{ist}	0,8	0,65	0,6	0,55	0,5	0,48	0,45

Cədvəl 3. Yüksək güc tələbatlı mənzillər üçün eynizamanlılıq əmsalı

Mənzillərin sayına görə eynizamanlılıq əmsalı (K_e)												
1-5	6	9	12	15	18	24	40	60	100	200	400	600 və daha çox
1	0,51	0,38	0,32	0,29	0,26	0,24	0,2	0,18	0,16	0,14	0,13	0,11

Cədvəl 4. Lift qurğularının gücdən istifadə əmsalları

Sıra №-si	Lift qurğularının sayı	Bina mərtəbələrinin sayı üzrə, gücdən istifadə əmsalı ($K_{ist.1}$)	
		12-dək	12 və daha çox
1.	2 – 3	0,8	0,9
2.	4 – 5	0,7	0,8
3.	6	0,65	0,75
4.	10	0,5	0,6
5.	20	0,4	0,5
6.	25 və daha çox	0,35	0,4

Qeyd. Cədvəldə göstərilməyən lift qurğularının sayına aid gücdən istifadə əmsalı interpolasiya üsulu ilə müəyyən edilir.

Cədvəl 5. Sanitar-texniki və soyuducu avadanlıqların gücdən istifadə əmsalı

Sıra №-si	İşləyən elektrik güc qəbuledicilərinin ümumi qoyuluş gücündə, işləyən sanitariya-texniki və soyuducu avadanlıqların, o cümlədən hava kondisioner sistemlərinin qoyuluş gücünün xüsusi payı, %	Elektrik qəbuledicilərinin* sayı üzrə, gücdən istifadə əmsalı (K_{ist})										
		2	3	5	8	10	15	20	30	50	100	200
1.	100-85	1 (0,8)	0,9 (0,75)	0,8 (0,7)	0,75	0,7	0,65	0,65	0,6	0,55	0,55	0,5
2.	84-75	-	-	0,75	0,7	0,65	0,6	0,6	0,6	0,55	0,55	0,5
3.	74-50	-	-	0,7	0,65	0,65	0,6	0,6	0,55	0,5	0,5	0,45
4.	49-25	-	-	0,65	0,6	0,6	0,55	0,5	0,5	0,5	0,45	0,45
5.	24 və daha az	-	-	0,6	0,6	0,55	0,5	0,5	0,5	0,45	0,45	0,4

Qeydlər:

- Mötərizələrdə vahid gücü 30 kVt-dan yüksək olan elektrik mühərriklərinin gücdən istifadə əmsalı göstərilmişdir.
- Cədvəldə göstərilməyən qoşulmuş elektrik qəbulediciləri üçün gücdən istifadə əmsalı interpolasiya üsulu ilə müəyyən edilir.
- Ehtiyat elektrik qəbuledicilərinin gücü ümumi qoyuluş gücünə daxil edilmir.

Cədvəl 6. İşçi işıqlandırmanın gücdən istifadə əmsalı

Sıra №-si	Təşkilatlar, müəssisələr və idarələr	Gücdən istifadə əmsalı ($K_{ist.ış}$), işçi işıqlandırmanın qoyuluş gücündən asılı olaraq (kVt)								
		5-dək	10	15	25	50	100	200	400	500-dən çox
1.	Mehmanxanalar (hotellər), mehmanxana tipli obyektlər və müvəqqəti yaşayış üçün nəzərdə tutulmuş digər tikinti obyektləri	1	0,8	0,7	0,6	0,5	0,4	0,35	0,3	0,3
2.	İctimai iaşə obyektləri, uşaq bağçaları, peşə təhsili müəssisələrinin tədris-istehsalat emalatxanaları	1	0,9	0,85	0,8	0,75	0,7	0,65	0,6	0,5
3.	İdarəetmə, bank və sığorta fəaliyyətini həyata keçirən qurumlar, ümumi təhsil müəssisələri, peşə, orta ixtisas və ali təhsil müəssisələrinin tədris binaları, məişət xidmətləri və ticarət obyektləri, bərbərxanalar	1	0,95	0,9	0,85	0,8	0,75	0,7	0,65	0,6
4.	Layihələndirmə və konstruktör müəssisələri, elmi tədqiqat institutları	1	1	0,95	0,9	0,85	0,8	0,75	0,7	0,65
5.	Akt zalları, konfrans zalları (zalı və prezidiumun işıqlandırılması), idman zalları	1	1	1	1	1	1	-	-	-
6.	Klublar və mədəniyyət evləri	1	0,9	0,8	0,75	0,7	0,65	0,55	-	-
7.	Kinoteatrlar	1	0,9	0,8	0,7	0,65	0,6	0,5	-	-

Qeyd. Cədvəldə göstərilməyən işçi işıqlandırmanın qoyuluş gücünə aid gücdən istifadə əmsalı interpolasiya üsulu ilə müəyyən edilir.

Cədvəl 7. Elektrik mənbələrinin (rozetkaların) hesablanmış gücdən istifadə əmsalları

Sıra №-si	Təşkilatlar, müəssisələr və idarələr	Hesablanmış gücdən istifadə əmsalı ($K_{hes.ist.}$)		
		qruplaşdırılmış şəbəkələr	qidalandırıcı şəbəkələr	binanın giriş nöqtələri
1.	İdarəetmə, bank və sığorta fəaliyyətini həyata keçirən qurumlar, ümumi təhsil müəssisələri, peşə, orta ixtisas və ali təhsili müəssisələrinin tədris binaları, məişət xidmətləri və ticarət obyektləri, bərbərxanalar	1	0,2	0,1
2.	Mehmanxanalar (hotellər)*, restoranların, kafe və yeməxanaların yemək zalları, ictimai işə obyektləri, kitabxanalar, arxivlər	1	0,4	0,2

* Mehmanxanaların (hotellərin) yaşayış otaqlarında stasionar ümumi işıqlandırma olmadıqda, daşınan işıqlandırıcıların (məsələn, yerüstü lampalar) qidalandırılması üçün nəzərdə tutulmuş elektrik mənbəyi (rozetka) şəbəkəsinin elektrik gücünün hesablanması Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 3 noyabr tarixli 400 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması Qaydası"nın 3.1-ci və 3.2-ci bəndlərinin tələblərinə uyğun olaraq aparılmalıdır.

Cədvəl 8. İctimai binaların güc elektrik xətləri üçün gücdən istifadə əmsalları

Sıra №-si	Güc elektrik qəbuledicilərinin xətləri	K _{güc} , işləyən elektrik qəbuledicilərinin sayına uyğun	
		3-dək	5 və daha yuxarı
1.	İctimai işə obyektlərinin texnoloji avadanlıqlarının, ictimai binaların qida bloklarının	9-cu cədvələ və Qaydanın 3.9-cu bəndinə əsasən	9-cu cədvələ və Qaydanın 3.9-cu bəndinə əsasən
2.	İctimai işə obyektlərinin mexaniki avadanlıqlarının, digər məqsədli ictimai binaların qida bloklarının, ticarət obyektlərinin	5-ci cədvəlin 1-ci hissəsinə əsasən	5-ci cədvəlin 1-ci hissəsinə əsasən
3.	Qabyuyan maşınların	10-cu cədvələ əsasən	-
4.	İdarəetmə, layihələndirmə və konstruktör müəssisələrinin (qida bloklarsız olmayan), mehmanxanaların (restoranı olmayan), qida və sənaye malları mağazalarının, ümumi təhsil müəssisələrinin, peşə, orta ixtisas (kolleclərin) və ali təhsil müəssisələrinin (qida blokları olmayan) binalarının	5-ci cədvələ əsasən	5-ci cədvələ əsasən
5.	Sanitar-texniki və soyuducu avadanlıqların, hava kondisionerləşdirmə sistemlərinin soyuducu qurğularının	5-ci cədvəlin 1-ci hissəsinə əsasən	5-ci cədvəlin 1-ci hissəsinə əsasən
6.	Sənişin və yük liftlərinin, transportyorların	4-cü cədvələ və Qaydanın 2.7-ci bəndinə əsasən	4-cü cədvələ və Qaydanın 2.7-ci bəndinə əsasən
7.	Kino texnologiyası avadanlığının	Qaydanın 3.14-cü bəndinə əsasən	Qaydanın 3.14-cü bəndinə əsasən
8.	Səhnə mexanizmləri üçün elektrik intiqallarının	0,5	0,2
9.	Elektron hesablama maşınlarının (texnoloji kondisionerləşdirmə nəzərdə tutulmadıqda)	0,5	0,4
10.	Elektron hesablama maşınlarının texnoloji kondisionerləşdirməsinin	5-ci cədvəlin 1-ci hissəsinə əsasən	5-ci cədvəlin 1-ci hissəsinə əsasən
11.	Metal və ağac emalı üçün emalxana dəzgahlarının	0,5	0,2
12.	Foto laboratoriyalarının, çoxaldıcı avadanlıqlarının	0,5	0,2
13.	Ümumi təhsil müəssisələrinin, peşə, orta ixtisas (kolleclərin) və ali təhsil	0,4	0,15

	müəssisələrinin laboratoriya və tədris avadanlıqlarının		
14.	Ümumi təhsil müəssisələrinin, peşə, orta xüsusi və ali təhsil müəssisələrinin tədris-istehsalat emalatxanalarının	0,5	0,2
15.	Bərbərxanaların, atelyelərin, emalatxanaların, məişət xidmətləri obyektlərinin, ticarət müəssisələrinin, tibb kabinetlərinin texnoloji avadanlıqlarının	0,6	0,3
16.	Kimyəvi təmizləmə məntəqələrinin və camaşırxanaların texnoloji avadanlığının	0,7	0,5
17.	Əl və dəsmal quruducularının	0,4	0,15

Qeydlər:

- Hesabat gücü, ən böyük gücə malik elektrik qəbuledicisinin gücündən az olmamalıdır.
- Bir elektrik qəbuledicisinin gücdən istifadə əmsalı 1,0-a bərabər qəbul edilir.
- Cədvəlin 1-ci, 6-cı və 7-ci hissələrində Qayda dedikdə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 3 noyabr tarixli 400 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması Qaydası" nəzərdə tutulur.

Cədvəl 9. İctimai işə obyektlərinin və qida bloklarının gücdən istifadə əmsalları

Şəbəkənin müəyyən elementinə qoşulmuş ictimai işə obyektlərinin və qida bloklarının istilik avadanlıqlarının elektrik qəbuledicilərinin sayı	2	3	5	8	10	15	20	30	60-dan 100-dək	120-dən çox
Texnoloji avadanlığın gücdən istifadə əmsalı (K_{ist})	0,9	0,85	0,75	0,65	0,6	0,5	0,45	0,4	0,3	0,25

Qeydlər:

1. Texnoloji avadanlıqlara aiddir: istilik (elektrik plitələr, marmitlər, tavalar, qızartma və şirniyyat şkafları, qazanlar, qaynadıcılar, fritürlər və s.); mexaniki (xəmiryoğuran maşınlar, universal intiqallar, çörəkdoğrayanlar, vibroələklər, kokteyl aparatları, ətçəkən maşınlar, kartoftəmizləyənər, tərəvəzdoğrayanlar və s.); kiçik soyuducu (soyuducu şkaflar, məişət soyuducuları, aşağı temperaturlu piştaxtalar və bu qəbilden 1 kVt-dan az olmayan gücə malik qurğular və s.); liftlər, qaldırıcılar və digər avadanlıqlar (kassa aparatları, radio avadanlıqları və s.).
2. Ayrı-ayrılıqda mexaniki, soyuducu və ya sanitariya-texniki avadanlıqlar, habelə liftləri, qaldırıcıları və s. elektrik qidalandırma xətlərinin gücdən istifadə əmsalları Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 3 noyabr tarixli 400 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması Qaydası"nın 8-ci cədvəlinə əsasən müəyyən edilir.
3. Giriş nöqtələrində maksimum yüklərdə qabyuyan maşınların gücü nəzərə alınmır (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 3 noyabr tarixli 400 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması Qaydası"nın 3.9-cu bəndinə əsasən).
4. Cədvəldə göstərilməyən, qoşulmuş elektrik qəbuledicilərinin gücdən istifadə əmsalı interpolyasiya üsulu ilə müəyyən edilir.

Cədvəl 10. Qabyuyan maşınlar üçün gücdən istifadə əmsalları

Qabyuyan maşınların sayı	1	2	3
Soyuq su təchizat şəbəkəsindən qidalanan qabyuyan maşınların gücdən istifadə əmsalı (K_{ist})	1	0,9	0,85
İsti su təchizatı şəbəkəsindən qidalanan qabyuyan maşınların gücdən istifadə əmsalı (K_{ist})	0,65	0,6	0,55

Cədvəl 11. Elektrik güc qəbuledicilərinin və işıqlandırmanın elektrik hesabat güclərinin maksimumlarının uyğunsuzluq əmsalı

Sıra №-si	Binanın adı	İşıqlandırmanın elektrik hesabat gücünün yükünün hesabat gücünə nisbətində K əmsalı, %		
		20-dən 75-dək	75-dən 140-dək	140-dan 250-dək
1.	Ticarət və ictimai işə obyektləri, mehmanxanalar (hotellər)	0,9 (0,85)	0,85 (0,75)	0,9 (0,85)
2.	Ümumi təhsil müəssisələri, peşə, orta ixtisas və ali təhsil müəssisələri	0,95	0,9	0,95
3.	Uşaq bağçaları	0,85	0,8	0,85

4.	Atelyelər, məişət xidməti obyektləri, özünəxidmət camaşırxanaları olan kimyəvi təmizləyicilər, bərbərxanalar	0,85	0,75	0,85
5.	Layihələndirmə və konstruktor müəssisələri, maliyyələşdirmə və kreditlərin verilməsi, idarəetmə müəssisələri və təşkilatları	0,95 (0,85)	0,9 (0,75)	0,95 (0,85)
<p>Qeydlər:</p> <p>1. İşıqlandırmanın elektrik hesabat gücünün yükün gücünə nisbəti 20%-dək və 250% yüksək olduqda K əmsalı 1,0-a bərabər qəbul edilir.</p> <p>2. Mötərizələrdə hava kondisionerləşdirilməsi olan bina və yerləşgələr üçün K əmsalının göstəriciləri verilib.</p> <p>3. İşıqlandırmanın elektrik hesabat gücünün soyutma stansiyasının soyuducu avadanlığının hesabat gücünə nisbətində: K₁ əmsalı 15%-dək olduqda, K əmsalı 1,0-a bərabər; K₁ əmsalı 20%-dək olduqda, K əmsalı 0,8-ə bərabər; K₁ əmsalı 50%-dək olduqda, K əmsalı 0,6-ya bərabər; K₁ əmsalı 100%-dək olduqda, K əmsalı 0,4-ə bərabər; K₁ əmsalı 150%-dən yüksək olduqda, K əmsalı 0,2-ə bərabər qəbul edilir.</p> <p>4. K₁ əmsalı verilən bu Qeydlərin 3-cü hissəsində qeyd olunan göstəricilərin aralığında olduqda, gücdən istifadə əmsalı interpolyasiya yolu ilə müəyyən edilir. Elektrik hesabat gücünü müəyyən edərkən təbii işıq olmayan yerləşgələrin gücü nəzərə alınmır.</p>				

Cədvəl 12. İctimai binaların güc əmsalı

	Bina və tikililərin adı	Güc əmsalı, (cosφ)
Sıra №-si	İaşə obyektləri:	
1.	tam elektriklişdirilmiş	0,98
2.	qismən elektriklişdirilmiş (qazvari və bərk yanacaqda işləyən plitəli)	0,95
3.	Qida və sənaye məhsulları dükənləri	0,85
4.	Uşaq bağçaları:	
5.	qida bloku	0,98
6.	qida bloku olmayan	0,95
7.	Ümumi təhsil müəssisələri:	
8.	qida bloku	0,95
9.	qida bloku olmayan	0,9
10.	Özünəxidmət camaşırxanalı kimyəvi təmizləmə fabrikləri	0,75
11.	Peşə, orta ixtisas və ali təhsil müəssisələrinin tədris korpusları	0,9
12.	Metal və taxta emalı üzrə tədris-istehsalat emalatxanaları	0,6

13.	Mehmanxanalar (hotellər):	
14.	restoranı olmayan	0,85
15.	restoranı olan	0,9
16.	İdarəetmə, bank və sığorta fəaliyyətini həyata keçirən qurumlar, layihələndirmə və konstruktör müəssisələrinin binaları	0,85
17.	Bərbərxanalar və gözəllik salonları	0,97
18.	Atelyelər, məişət xidməti kombinatları	0,85
19.	Ticarət və ictimai yaşə obyektlərinin soyuducu avadanlıqlarının, nasosların, ventilyatorların və hava kondisionerlərinin elektrik mühərriklərinin gücünə uyğun, kVt:	
20.	1 kVt-dək	0,65
21.	1 kVt-dan 4 kVt-dək	0,75
22.	4 kVt-dan yüksək	0,85
23.	Liftlər və digər qaldırıcı avadanlıqlar	0,65
24.	Hesablama maşınları/kompüterlər (havanın texnoloji kondisionerləşdirilməsi olmadan)	0,65
25.	İşıqlandırma şəbəkələrinin hesablanması üçün güc əmsalı, lampalara görə:	
26.	İyüminesent	0,92
27.	közərmə	1,0
28.	Kompensasiya olunmuş qoşulma-idarəetmə aparatlı qazboşaldıcı lampalar	0,85
29.	kompensasiya olunmamış qoşulma-idarəetmə aparatlı	0,3 – 0,5
30.	qaz-ışığılandırma reklam qurğuları	0,35 – 0,4

Cədvəl 13. İctimai binaların (yerləşgələrin) və yaşayış binalarının elektrik hesabat güclərinin maksimumlarının uyğunsuzluq əmsalı

Ən yüksək elektrik tələbat gücü olan binanın (yerləşgənin) adı	Elektrik hesabat güclərinin maksimumlarının uyğunsuzluq əmsalları															
	Yaşayış binalarının		İaşə müəssisələrinin		Orta təhsil müəssisələrinin, kitabxanaların	Ümumi təhsil məktəbləri, peşə təhsil müəssisələrinin	Layihə və konstruktor müəssisələri, maliyyələşdirmə və kreditlərin verilməsi, idarəetmə müəssisələrinin və təşkilatlarının	Ticarət müəssisələrinin		Hotellərin, mehmanxanaların	Bərbaxanaların	Uşaq bağçalarının	Poliklinikaların	Atelyelər və məişət xidməti kombinatlarının	Kommunal xidmət müəssisələrinin	Kinoteatrların
	elektrik plitəli	bərk və qazvari yanacaq ilə işləyən plitəli	yeməxanaların	restoranların və kafələrin				bir növbəli	biryarım növbəli, iki növbəli							
Yaşayış binaları:																
elektrik plitəli	-	0,9	0,6	0,7	0,6	0,4	0,6	0,6	0,8	0,7	0,8	0,4	0,7	0,6	0,7	0,9
bərk və qazvari yanacaq ilə işləyən plitəli	0,9	-	0,6	0,7	0,5	0,3	0,4	0,5	0,8	0,7	0,7	0,4	0,6	0,5	0,5	0,9
İaşə müəssisələri (yeməxanalar, kafe və restoranlar)	0,4	0,4	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,5
Ümumi təhsil müəssisələri, peşə, orta ixtisas və ali təhsil müəssisələri, kitabxanalar	0,5	0,4	0,8	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8
Ticarət müəssisələri (bir, biryarım, iki növbəli)	0,5	0,4	0,8	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8
İdarəetmə, bank və sığorta fəaliyyətini həyata keçirən qurumlar, layihələndirmə və konstruktor müəssisələrinin binaları	0,5	0,4	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,5
Hotellər, mehmanxanalar	0,8	0,8	0,6	0,8	0,4	0,3	0,6	0,6	0,8	0,8	0,8	0,4	0,7	0,5	0,7	0,9
Poliklinikalar	0,5	0,4	0,8	0,6	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8
Atelyelər və məişət xidməti kombinatlarının, kommunal xidmət müəssisələri	0,5	0,4	0,8	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8
Kinoteatrlar	0,9	0,9	0,4	0,6	0,3	0,2	0,2	0,2	0,8	0,7	0,8	0,2	0,4	0,4	0,5	-
Qeydlər:																
1. Bərabər və ya bərabərə yaxın yüksək tələbat gücü olan bir neçə istehlak mənbələri mövcud olduğu halda, onlardan ən böyük gücə malik olanın hesabat gücünü (P_{hes}) nəzərə almaqla hesabat aparılmalıdır.																
2. Elektrik və qaz plitəli yaşayış binasının qarajları, dayanacaqları və istilik məntəqələri üçün maksimum gücdə eynizamanlılıq əmsalı 0,9-a bərabər qəbul edilir.																

Cədvəl 14. İctimai binaların təqribi hesablanan xüsusi elektrik gücləri

Sıra №-si	Binanın xarakteristikası	Ölçü vahidi	Xüsusi güc	
İctimai iaşə obyektləri				
Tam elektriklişdirilmiş olduqda, oturaçaqların sayı:				
1.	400-ə qədər	kVt/oturacaq	1,04	
2.	400-dən yuxarı 1000-ə qədər		0,86	
3.	1000-dən yuxarı		0,75	
Qismən elektriklişdirilmiş (qazvari və bərk yanacaq ilə işləyən plitəli) olduqda, oturaçaqların sayı:				
4.	400-ə qədər		0,81	
5.	400-dən yuxarı 1000-ə qədər		0,69	
6.	1000-dən yuxarı	0,56		
Qida mağazaları				
7.	Havası kondensiyonlaşmayan	kVt/m ² ticarət zalı üzrə	0,23	
8.	Havası kondensiyonlaşan		0,25	
Sənaye malları mağazaları				
9.	Havası kondensiyonlaşmayan	kVt/m ² ticarət zalı üzrə	0,14	
10.	Havası kondensiyonlaşan		0,16	
Ümumi təhsil, peşə, orta ixtisas və ali təhsil müəssisələri				
11.	Elektriklişdirilmiş yeməxanalar və idman zalları olan	kVt/1 şagird (tələbə) üzrə	0,25	
12.	İdman zalları və elektriklişdirilməmiş yeməxanalar olan		0,17	
13.	İdman zalı olmayan, bufetləri olan		0,17	
14.	İdman zalı və bufetləri olmayan		0,15	
15.	Yeməxanası olan peşə, orta ixtisas və ali təhsil müəssisələri	kVt/1 şagird (tələbə) üzrə	0,46	
16.	Uşaq bağçaları	kVt/uşaq	0,46	
Kinoteatrlar və kino-konsert zalları				
17.	Havası kondensiyonlaşan	kVt/oturacaq	0,14	
18.	Havası kondensiyonlaşmayan		0,12	
19.	Klublar		0,46	
20.	Bərbərxanalar	kVt/iş yeri	1,5	
Layihə və konstruktor müəssisələrinin, idarəetmə təşkilatlarının bina və yerləşmələri				
21.	Havası kondensiyonlaşan	kVt/m ² ümumi sahə üzrə	0,054	
22.	Havası kondensiyonlaşmayan		0,043	
Hotellər, mehmanxanalar				
23.	Havası kondensiyonlaşan	kVt/yer	0,46	
24.	Havası kondensiyonlaşmayan		0,34	
25.	Kondisionersiz istirahət evləri və pansionatlar		0,36	
26.	Özünəxidmət kimyəvi təmizləmə məntəqələri və camaşırxanalar	kVt/kq əşya	0,075	
27.	Uşaq düşərgələri	kVt/m ² yaşayış sahəsi üzrə	0,023	
<p>Qeydlər:</p> <p>1. 1 – 6-cı sıralar üzrə xüsusi elektrik gücünün göstəricisi hava kondisionerinin mövcudluğundan asılı deyildir.</p> <p>2. 15-ci və 16-cı sıra üzrə hovuzların və idman zallarının gücləri nəzərə alınmır.</p> <p>3. 21-ci, 22-ci, 25-ci və 27-ci sıra üzrə qida bloklarının gücü nəzərə alınmır. Qida bloklarının xüsusi elektrik gücü, müvafiq binalar üçün tövsiyə olunan normalara və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 3 noyabr tarixli 400 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Tikinti obyektlərinə tələb olunan gücün hesablanması Qaydası"nın 3.9-cu bəndinin tələblərinə əsasən oturaçaqların sayı nəzərə alınmaqla ictimai iaşə obyektləri üçün olduğu kimi müəyyən edilməlidir.</p> <p>4. 23-cü və 24-cü sıra üzrə mehmanxanalarda restoranların xüsusi elektrik gücü, açıq tipli ictimai iaşə obyektləri üçün olduğu kimi müəyyən edilməlidir.</p> <p>5. Cədvəldə yer sayı göstərilməyən ictimai iaşə obyektləri üçün xüsusi elektrik gücü interpolyasiya yolu ilə müəyyən edilir.</p>				
